

Філіпков Ю.С.

Одеський національний університет

ім. І.І.Мечникова

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Провідними чинниками впливу на розвиток вищої освіти на початку XXI ст. стали процеси глобалізації та регіоналізації економічного, політичного та культурно-освітнього життя людства.

У комплексному вигляді оцінити всі можливі ефекти інтеграції надзвичайно важко, тим більше, що багато наслідків, як позитивні, так і негативні, носять досить довгостроковий характер.

Наша держава проголосила європейську інтеграцію, в тому числі у науково-технологічній сфері, а це передбачає не лише наявність спільних наукових інтересів, але й вимагає певну подібність наукових потенціалів України та європейських країн, відповідність їх наукових парадигм. Єдиний науковий простір створює вільний доступ до знань, що в свою чергу призводить до зростання продуктивності праці наукових працівників у 2-3 рази порівняно з колективами, які працюють в умовах обмежених наукових комунікацій. Україна розширює свою участь в європейських міжнародних наукових організаціях, наукових програмах та проектах. Однак, перш за все через дефіцит фінансових ресурсів, наша держава не може забезпечити адекватну вигоду для себе у використанні сучасних наукових результатів. Значну величину робіт вітчизняні наукові установи виконують на замовлення іноземних держав. Втрати від такого нерационального використання наукового потенціалу складають мільярди доларів США щорічно.

Мета освіти сьогодні – це підготовка фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через новаторство у навчанні, вихованні, самовдосконаленні та науково методичній роботі.

Україна ще й досі орієнтується на радянську традицію закритого й відділеного освітнього простору й завдяки цьому перебиває молоді перспективи одержання престижних освіти й місць роботи, а також унеможливує інтеграцію України як розвиненої держави у світове співтовариство [1].

Існуюча в Україні система освіти формувалася протягом багатьох десятиліть під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Її успіхи безсумнівні, про що свідчить незгасаючий попит на фахівців з України за кордоном. Так, наприклад, у міжнародному дослідницькому центрі DESY у Гамбурзі працюють десятки фізиків з України, а в AERBUS українські фахівці користуються повагою не тільки як талановиті конструктори, але й займають багато керівних постів.

Одним з головних призначень створення загальноєвропейського освітнього й наукового простору є забезпечення якісного рівня вищої освіти. Найбільшою перевагою Болонського процесу дослідники вважають впровадження єдиних наднаціональних стандартів якості вищої освіти по всій Європі.

Подібні процеси гармонізації відбуваються в багатьох країнах Євросоюзу, і ці країни стикаються з проблемами того ж роду, що й Україна. Деяка подібність проглядається, принаймні, у загальній структурі систем освіти України й ФРН.

Істотною відмінністю німецької системи освіти є її орієнтація на успішну інтеграцію випускників у трудову діяльність. Після дев'ятого-десятого класу, як правило, обов'язковим є професійна освіта протягом двох-трьох років. Її проходять із відривом або без відриву від навчання на підприємствах, у фірмах і організаціях.

Важливою перевагою української системи освіти є обов'язковість повної середньої освіти. У той же час, більшість українських випускників середньої школи зовсім не підготовлено до трудової діяльності. З іншого боку, всі випускники українських середніх шкіл мають право на вступ до вищих навчальних закладів. У ФРН лише випускники гімназій отримують право на вступ до університету.

У ФРН ВВП на людину доводиться 26.654 \$ у рік (купівельна спроможність). В 2006 році на освіту було виділено 142,9 млрд. Євро, тобто 6,2% ВВП [2]. Для порівняння в Україні в 2008 році на освіту було виділено 11,31 млрд. гривень [3], то б то в 89 разів менше, ніж у ФРН.

Зазначених коштів явно недостатньо для забезпечення сучасного освітнього процесу. Тому

доцільно широко залучати кредитні ресурси під невисокий відсоток. Ці кредити повинні бути гарантовані державою. Крім того, вони повинні бути забезпечені системою бонусів для закінчивши освіту або працюючих у соціально важливих секторах економіки. Варто також передбачити участь тих, для кого готуються кадри, в освітньому процесі. Доцільно, очевидно, введення спеціального податку (або виділення певної фіксованої частини з існуючих податків) для фінансування виключно освіти.

Необхідно надати навчальним закладам всіх рівнів більшу фінансову самостійність, позбавивши їх від твердої опіки державного казначейства, принаймні, у частині використання засобів спеціального фонду.

1. Матвій М. Стратегічні пріоритети розвитку освіти в Україні. // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2003, №5(1). – с.52.

2. Bildung in Deutschland 2008. Bundesministerium für Bildung und Forschung. Ein Indikatorengestützter Bericht. W. Bertelsmann Verlag. 2008. 340S.

3. Звіт про витрачання коштів Державного бюджету України по Міністерству освіти і науки України за 2008 рік. <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=zvtn> 10.11.10.